

Monetarna i fiskalna politika Republike Hrvatske

Kaksa, Željka

Undergraduate thesis / Završni rad

2020

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, Faculty of Economics in Osijek / Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Ekonomski fakultet u Osijeku**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:145:357539>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-01-02**

Repository / Repozitorij:

[EFOS REPOSITORY - Repository of the Faculty of Economics in Osijek](#)

Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku

Ekonomski fakultet u Osijeku

Stručni studij *Trgovine i logistike*

Željka Kaksa

**MONETARNA I FISKALNA POLITIKA REPUBLIKE
HRVATSKE**

Završni rad

Osijek, 2020.

Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku

Ekonomski fakultet u Osijeku

Stručni studij *Trgovine i logistike*

Željka Kaksa

**MONETARNA I FISKALNA POLITIKA REPUBLIKE
HRVATSKE**

Završni rad

Kolegij: Ekonomika narodnog gospodarstva

JMBAG: 00102204960

E-mail: zkaksa@efos.hr

Mentor: Izv.prof.dr.sc. Dražen Čučić

Osijek, 2020.

Josip Juraj Strossmayer University of Osijek
Faculty of Economics in Osijek
Professional Study of Commerce and Logistics

Željka Kaksa

**MONETARY AND FISCAL POLICY OF CROATIAN
REPUBLIC**

Final paper

Osijek, 2020.

IZJAVA

O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI, PRAVU PRIJENOSA INTELKTUALNOG VLASNIŠTVA, SUGLASNOSTI ZA OBJAVU U INSTITUCIJSKIM REPOZITORIJIMA I ISTOVJETNOSTI DIGITALNE I TISKANE VERZIJE RADA

1. Kojom izjavljujem i svojim potpisom potvrđujem da je ZAVRŠNI (navesti vrstu rada: završni / diplomski / specijalistički / doktorski) rad isključivo rezultat osobnoga rada koji se temelji na mojim istraživanjima i oslanja se na objavljenu literaturu. Potvrđujem poštivanje nepovredivosti autorstva te točno citiranje radova drugih autora i referiranje na njih.
2. Kojom izjavljujem da je Ekonomski fakultet u Osijeku, bez naknade u vremenski i teritorijalno neograničenom opsegu, nositelj svih prava intelektualnoga vlasništva u odnosu na navedeni rad pod licencom *Creative Commons Imenovanje – Nekomercijalno – Dijeli pod istim uvjetima 3.0 Hrvatska*.
3. Kojom izjavljujem da sam suglasan/suglasna da se trajno pohrani i objavi moj rad u institucijskom digitalnom repozitoriju Ekonomskoga fakulteta u Osijeku, repozitoriju Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku te javno dostupnom repozitoriju Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu (u skladu s odredbama Zakona o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju, NN br. 123/03, 198/03, 105/04, 174/04, 02/07, 46/07, 45/09, 63/11, 94/13, 139/13, 101/14, 60/15).
4. izjavljujem da sam autor/autorica predanog rada i da je sadržaj predane elektroničke datoteke u potpunosti istovjetan sa dovršenom tiskanom verzijom rada predanom u svrhu obrane istog.

Ime i prezime studenta/studentice: ŽELJKA KAKSA

JMBAG: 00102204960

OIB: 26417550443

e-mail za kontakt: zkaksa@efos.hr

Naziv studija: Ekonomika narodnog gospodarstva

Naslov rada: Monetarna i fiskalna politika Republike Hrvatske

Mentor/mentorica diplomskog rada: izv.prof.dr.sc. Dražen Čučić

U Osijeku, _____ 15.09.2020 _____ godine

Potpis

Monetarna i fiskalna politika Republike Hrvatske

SAŽETAK

Rad prvobitno nastoji pokazati utjecaj monetarne i fiskalne politike na Hrvatsku i kakav je odnos između te dvije politike. Provoditelj monetarne politike je HNB (Hrvatska narodna banka). U obavljanju svojih poslova samostalna je, neovisna i odgovorna samo Hrvatskom saboru. Monetarna politika je usmjerena na stabilizaciju tečaja kune u odnosu na euro što koristi kao nominalno sidro. Fiskalna politika se temelji na financiranju proračuna te ju provodi Ministarstvo financija. Svaka politika ima svoje instrumente kojima se koristi za postizanje ciljeva. U radu je objašnjeno trenutno stanje monetarne i fiskalne politike u Hrvatskoj, te su predložene preporuke za njihovo bolje provođenje. Monetarna i fiskalna politika nemaju dobru suradnju koja se može vidjeti njihovim ponašanjem tijekom krize koja je započela 2008. godine. Svaka politika u vidu ima svoj cilj i ne gleda što druga politika radi, a ponekad se ti ciljevi sukobljavaju. Rezultat je umjesto rješavanja krize bilo njezino produbljenje. Isto tako objašnjen je javni dug i njegova povezanost sa monetarnom i fiskalnom politikom. Javni dug se još zove dug općeg proračuna ili dug opće države. Koristi se zbog rasta potrošnje države te se zadužuje. Može se zaduživati unutarnjim ili vanjskim dugom. Javni dug se većinom gleda sa stajališta fiskalne politike ali povezan je i sa monetarnom politikom.

Ključne riječi: monetarna politika, fiskalna politika, stabilizacija tečaja, BDP, javni dug

Monetary and Fiscal policy of Croatian Republic

ABSTRACT

The paper seeks to show the impact of monetary and fiscal policy on Croatia and the relationship between the two policies. The monetary policy is conducted by HNB (Croatian national bank). It is independent in performing its duties and accountable only to the Croatian Parliament. Monetary policy is aimed at stabilizing the exchange rate of kuna vs. euro, which is used as a nominal anchor. Fiscal policy is based on budget financing and is implemented by the Ministry of Finance. Each policy has its own instruments used to achieve its goals. The paper explains the current state of monetary and fiscal policy in Croatia and proposes recommendations for their better implementation. Monetary and fiscal policies do not have good cooperation, that can be seen in their behavior during crises that began in year 2008. Every policy has its goals in mind and does not look at what other policies are doing. But sometimes those goals conflict. The result, instead of resolving the crisis, was its production. The public debt and its connection with monetary and fiscal policy is also explained. Public debt is also called general budget debt or general government debt. It is used due to the growth of government spending and borrowing. It can be indebted with internal or external debt. Public debt is mostly viewed from the point of fiscal policies, but it is also related to monetary policy.

Keywords: monetary policy, fiscal policy, exchange rate stabilization, BDP, public debt

Sadržaj

1.Uvod	1
1.1.Problem istraživanja	1
1.2. Definiranje predmeta istraživanja	2
1.3. Istraživačke hipoteze	2
1.4. Cilj istraživanja	2
1.5. Metode istraživanja	3
1.6. Struktura diplomskog rada	3
2.Monetarna politika	5
2.1.Instrumenti monetarne politike	5
2.1.1.Politika otvorenog tržišta	6
2.1.2.Politika obaveznih pričuva.....	8
2.1.3.Stalno raspoložive mjere.....	10
2.1.4.Ostali instrumenti i mjere.....	10
2.2.Vrste monetarne politike	10
2.3.Transparentnost kao glavno obilježje monetarne politike	11
2.4.Središnja banka	12
2.5.Stanje i problemi monetarne politike u Hrvatskoj	12
2.6.Mogućnosti monetarne politike u Hrvatskoj	16
3.Fiskalna politika	18
3.1.Ciljevi fiskalne politike	18
3.2.Vrste fiskalne politike	19
3.3.Funkcije fiskalne politike	20
3.4.Instrumenti fiskalne politike	20
3.5.Javni dug	21
3.5.1.Vrste javnog duga	23
3.6. Stanje i problemi fiskalne politike u Hrvatskoj	23
3.7.Mogućnosti fiskalne politike u Hrvatskoj	28
4.Usklađenost monetarne i fiskalne politike	29
5.Zaključak	31
6.Literatura	32

1.Uvod

Monetarna i fiskalna politika predstavljaju važan segment makroekonomske politike. Monetarna politika se brine o mjerama stabilnosti tečaja novca Hrvatske narodne banke, a fiskalna o financiranju državnog proračuna. Obje se politike moraju adekvatno voditi kako bi bile uspješne i ostvarile pozitivne učinke na gospodarstvo. Adekvatno vođenje se podrazumijeva na pravovremeno korištenje politika koje moraju biti dovoljno fleksibilne kako bi mogle brzo reagirati. Isto treba se znati u koje vrijeme se treba usmjeriti na koju politiku. Kao na primjer za vrijeme krize najbolje se usmjeriti na fiskalnu politiku koja se bavi financiranjem državnog proračuna odnosno prikupljanjem javnih prihoda i financiranjem rashoda, a samim time bavi se i financiranjem javnoga duga.

Svaka politika ima instrumente i metode kojima pokušavaju ostvariti svoje ciljeve. Ciljevi monetarne i fiskalne politike su nerijetko povezani i ovisni. Ponekad se ciljevi i sukobljavaju. Zbog toga su monetarna i fiskalna politika kompleksne. U Europskoj uniji postoji Ekonomska i monetarna unija ali fiskalna politika nije u njezinom sklopu. Vlastitu fiskalnu politiku vodi svaka država koja je članica Europske unije. Fiskalna politika Europske unije uređena je Paktom o stabilnosti i rastu u kojemu je objašnjen model decentralizirane fiskalne politike. Glavni cilj monetarne i fiskalne politike je da prinesu pozitivne učinke i omoguće gospodarski razvoj države te da ostvare gospodarsku ravnotežu.

Svaka politika ima i svojih prepreka i problema u svome izvođenju. Neki problemi monetarne politike su euroizacija depozita, otplata visokog inozemnog duga čiji plan otplate ovisi o stabilnosti tečaja te isto tako stabilnost tečaja se odražava na uvoznim dobrima. Neki problemi fiskalne politike su nepovezanost fiskalne i monetarne politike, problem upravljanja javnim dugom, loše proračunsko planiranje i slično. Isto tako imaju i mnogo mogućnosti kojima mogu biti uspješnije nego što su bile dosad.

Svrha ovoga rada je definirati monetarnu i fiskalnu politiku, istražiti trenutno stanje politika u Republici Hrvatskoj, definirati njezine uloge, mogućnosti i ograničenja, definirati buduće preporuke za vođenje istih.

1.1.Problem istraživanja

Zbog važnosti monetarne i fiskalne politike u makroekonomskoj politici razmatrati će se problemi i koristi koje one nose, kakvu ulogu nose za ostvarenje ciljeva makroekonomske

politike te kako su povezane. Rad obuhvaća realnu sliku stanja gospodarstva U Hrvatskoj i kako se promjena načina korištenja monetarne i fiskalne politike može pridonijeti gospodarskom razvoju.

1.2. Definiranje predmeta istraživanja

Iz prethodno navedenog problema istraživanja može se definirati predmet istraživanja. U radu će istražiti kakvo je djelovanje monetarne i fiskalne politike na ekonomski rast u Republici Hrvatskoj. Istražiti će se trenutna monetarna i fiskalna politika koja se provodi u Republici Hrvatskoj, definirati njezine uloge, mogućnosti i ograničenja.

1.3. Istraživačke hipoteze

Prethodno prezentirani problem i predmet istraživanja čine osnovu za postavljanje hipoteza koje je naknadno potrebno potvrditi ili opovrgnuti.

Definirane su sljedeće hipoteze:

H1: Suradnja između monetarne i fiskalna politika u Republici Hrvatskoj je uspješna.

H2: Suradnja između monetarne i fiskalna politika u Republici Hrvatskoj je neuspješna.

1.4. Cilj istraživanja

Glavni cilj istraživanja određen je predmetom istraživanja i postavljenim hipotezama. Provođenjem istraživanja analizira se monetarna i fiskalna politika Republike Hrvatske i njezini efekti na gospodarski rast. Istražuje se trenutna monetarna i fiskalna politika koja se provodi u Republici Hrvatskoj, definirati njezine uloge, mogućnosti i ograničenja.

Navedenim istraživanjem se želi dati odgovor na pitanja od kojih su neka:

- Što su monetarna i fiskalna politika?
- Koji su uloge monetarne i fiskalne politike?
- Na koji način djeluje monetarna i fiskalna politika na gospodarski rast?
- Ostvaruju li monetarna i fiskalna politika uz pomoć instrumenata postavljene ekonomske ciljeve?
- Kakvi su odnosi između monetarne i fiskalne politike?

1.5. Metode istraživanja

Za izradu rada koristila se i analizirala znanstvena i stručna literatura kao što su stručne knjige, web stranice i znanstveni časopisi. Koristili su se podaci koji su bili prikupljeni za potrebe drugog ili ranijeg istraživanja s nekom drugom svrhom, zbog njihove objektivnosti i dostupnosti.

Koristile su se i sljedeće metode:

- Metoda analize – postupak raščlanjivanja složenih cjelina na sastavne elemente kako bi se razumjela njihova priroda.
- Metoda dedukcije - temelji se na dedukciji, odnosno izvođenje pojedinačnih zaključaka na temelju općeg.
- Metoda deskripcije – postupak opisivanja. Opisuju se činjenice, procesi i predmeti u prirodi i društvu te njihove karakteristike.
- Metoda komparacije – postupak uspoređivanja sličnosti i razlika između dva ili više predmeta ili pojava, te utvrđivanja njihovih sličnosti ili razlika.
- Metoda kompilacije – postupak preuzimanja tuđih opažanja, stavova, zaključaka.
- Metoda sinteze – postupak ujedinjavanja jednostavnih misaonih tvorevina u jednu cjelinu.

1.6. Struktura diplomskog rada

Diplomski rad sastoji se od pet dijelova uključujući uvod i zaključak. U uvodnom dijelu rada definiran je problem rada i određen je predmet rada. Postavljene su glavna i alternativna hipoteza te cilj koji se istraživanjem želi postići. Definirane su metode koje će se koristiti u istraživanju te je prezentirana struktura rada po poglavljima. U drugom poglavlju definiran je pojam monetarne politike i njene glavne karakteristike. Objašnjene su vrste, instrumenti, obilježja i nositelji monetarne politike te stanje, problemi i mogućnosti koje susreće monetarna politika u Republici Hrvatskoj. Također se definiraju dugoročni i kratkoročni aspekti fiskalne politike. U trećem poglavlju objašnjena je definicija fiskalne politike. Navedeni su njezini ciljevi, vrste, funkcije i instrumenti te je objašnjen javni dug. Isto tako objašnjeno je trenutno stanje fiskalne politike u Hrvatskoj te njezini problemi i mogućnosti. U četvrtom djelu

objašnjeno je zašto je potrebna usklađena suradnja monetarne i fiskalne politike te kako se monetarna i fiskalna politika ponašale za vrijeme krize 2008. godne.

U petom dijelu rada je donesen zaključak na temelju provedenog istraživanja. Navodi se literatura koja je korištena u radu, te popis tablica i grafikona.

2.Monetarna politika

„Monetarna politika je skup mjera, propisa i instrumenata koje poduzima središnja banka kako bi ostvarila svoje ciljeve na monetarnom planu“. (HNB-ovo upravljanje monetarnom politikom, 2015.)

Monetarna politika kontrolira ponudu novca u državi, a provodi je središnja banka države. U Hrvatskoj središnja banka je HNB (Hrvatska narodna banka), a na području Europe to je ESB (Europska središnja banka). Za središnju banku još kažu da je „banka banaka“. U sastavu monetarne politike nalazi se emisijska politika, kreditna politika i devizna politika.

Kako bi ispunila ciljeve monetarna politika ima određene instrumente i mjere. Monetarnoj politici, odnosno središnjoj banci glavni je cilj na kojemu inzistira je stabilizacija cijena, a to radi tako da opskrbi gospodarski promet onolikom količinom novca tako da ne izazove nikakve poremećaje ili da u određenom trenutku omogući da se izbjegne razvijanje negativnih procesa. Monetarna politika ima i širi raspon odgovornosti, a to je makroekonomska stabilnost jer putem stabilizacije tečaja središnja banka održava i financijsku stabilnost što održava makroekonomsku stabilnost države. Središnja banka povećava ponudu novca onda kada kupuje vrijednosne papire ili smanjuje ponudu novca kada prodaje vrijednosne papire na financijskom tržištu. „Monetarna politika osnovno je područje ekonomske politike stabilizacije.“ (Benić, Đ. 2016: 230) Tomu je pridonijela mogućnost da na neravnomjernosti u gospodarskom rastu može odgovarati relativno brzo, te monetarna politika ima sposobnost da osigura racionalno ekonomsko ponašanje tako da se maksimalno iskoriste raspoloživi resursi. Zbog toga su monetarna i fiskalna politika usko povezane, a obje se politike nalaze u sklopu makroekonomske politike.

2.1.Instrumenti monetarne politike

Monetarna politika ostvaruje svoje ciljeve upotrebom instrumenata koji utječu na stabilnost cijena. Instrumenti monetarne politike utječu na stabilnost tečaja kune prema euru kao nominalno sidro.

Instrumenti pomoću kojima se koristi središnja banka u sklopu monetarne politike su:

- 1.politika otvorenoga tržišta,
- 2.politika obveznih rezervi
3. Stalno raspoložive mogućnosti
- 4.ostali instrumenti i mjere.

Središnja banka instrumentima povećava ili smanjuje likvidnost. Povećanje likvidnosti odnosi se na kupnju imovine ili odobravanje kredita. Smanjenje likvidnosti odnosi se na prodaju imovine ili izdavanje vrijednosnica koje izdaje HNB odnosno upotrebom obvezne pričuve.

2.1.1. Politika otvorenog tržišta

Politika otvorenoga tržišta utječe na likvidnost bankovnog sustava i na kretanje kamatne stope na novčanom tržištu. Politika otvorenog tržišta se odnosi na kupnju i prodaju određene imovine kao što su vrijednosni papiri, devize i slično na financijskom tržištu. Odnosi se i na odobravanje kredita bankama ali i od prikupljanje depozita od banaka. Na kretanje kamatnih stopa na novčanome tržištu središnja banka utječe kontrolirajući cijenu i količinu ponude novca koji se nalazi na računima banaka u sustavu središnje banke odnosno primarnoga novca. Središnja banka povećava likvidnost kupnjom imovine od banaka i odobravanjem kredita bankama. Središnja banka na taj način ima utjecaj na pad kamatne stope na tržištu. Suprotni učinak središnja banka postiže prodajom imovine bankama i prikupljanjem depozita.

Postoje dva načina provođenja operacija na otvorenome tržištu koje koristi središnja banka, a to su konačne operacije i povratne operacije. Kod konačnih operacija transakcija je završena odmah nakon namire, što znači da se transakcija kupnje ili prodaje dogovara bez obveze povratne prodaje ili kupnje. Povratne transakcije su one koje imaju definirani rok dospijeca. Kao na primjer odobravanje bankama kredite ili repo transakcije. U slučaju povratnih operacija u isto se vrijeme dogovara kupnja ili prodaja imovine i buduća povratna prodaja ili kupnja te iste imovine.

„Operacije na otvorenom tržištu s obzirom na učestalost i namjenu mogu biti redovite, operacije fine prilagodbe i strukturne.

- Redovite operacije na otvorenom tržištu znači da je učestalost operacija unaprijed određena i poznata.
- Operacije fine prilagodbe znači da se operacije rabe po potrebi.
- Strukturne operacije na otvorenome tržištu se koriste u slučaju strukturnih promjena u likvidaciji.“ (HNB- Operacije na otvorenom tržištu, 2016.)

Kako bi se očuvala stabilnost domaće valute i likvidnost plaćanja u državi i inozemstvu koriste se devizne aukcije kojima središnja banka pokušava utjecati na kretanje deviznoga tečaja domaće valute u odnosu na stranu valutu. Središnja banka najčešće koristi konačne operacije

kao što su kupoprodaja deviza odnosno devizne aukcije. Devizne operacije spadaju pod operacije fine prilagodbe, ali mogu i u nekim slučajevima biti strukturne.

Središnja banka provodi emisiju domaće valute kada kupuje stranu valutu kako bi povećala količinu domaće valute u optjecaju. Na taj način istodobno povlači stranu valutu iz optjecaja. Emisijom domaće valute utječe na deprecijaciju domaće valute. Tako vrijedi i suprotno. Kada banka prodaje strane valute povlači domaću valutu iz optjecaja. Na taj način utječe na aprecijaciju domaće valute u odnosu na stranu valutu.

Obratno repo transakcije spadaju u povratne operacije središnje banke, te se događaju kada središnja banka kupuje vrijednosne papire od banaka i time povećava likvidnost bankovnog sustava ali i u isto vrijeme ugovara prodaju tih istih vrijednosnih papira bankama u budućnosti čime se smanjuje likvidnost bankovnog sustava.

U tome razdoblju kada se koristi likvidnost banke plaćaju vrstu ugovorene kamatne stope koja se zove repo stopa. Kada se kredite institucije zadužuju kod središnje banke to su obratno repo operacije. Razlika između odobravanja kredita bankama i obratno repo transakcija je kako se koristi kolateralu. Repo transakcije koristi sustav namjenskog kolateralu što znači da svaka tražbina je osigurana određenim vrijednosnim papirom. Dok kod odobravanja kredita bankama se koristi sustav skupoga kolateralu. Sustav skupoga kolateralu znači da ukupna vrijednost svih vrijednosnih papira prenesenih središnjoj banci, čini maksimum mogućeg zaduživanja po svim osnovama.

U povratne transakcije spadaju i FX swap-ovi kojima središnja banka na početku povećava likvidnost kupujući stranu valutu po tržišnom (spot) tečaju i u isto vrijeme ugovara prodaju strane valute u budućnosti po budućem (forward) tečaju te se tada smanjuje likvidnost bankovnog sustava. Budući tečaj je zbroj tržišnog tečaja i kamatnom diferencijalu valuta u razdoblju FX swap-a. FX swap je isto tako kada središnja banka smanjuje likvidnost prodajući stranu valute po tržišnom tečaju te potom ugovara kupnju strane valute u budućnosti po budućem tečaju te povećava likvidnost bankovnog sustava.

U ostale povratne transakcije središnje banke spada i izdavanje blagajničkih zapisa središnje banke. Izdavanje blagajničkih zapisa je proces u kojemu središnja banka prodaje blagajničke zapise bankama koje imaju određeni rok dospijeca i time smanjuje likvidnost. Zatim ih središnja banka otkupljuje od banaka ponovno te ponovno povećava likvidnost bankovnog sustava. Tada središnja banka plaća kamatnu stopu bankama na izdane blagajničke zapise.

Tablica 1: Operacije na otvorenom tržištu

Redovite operacije	<i>povratne transakcije:</i>	<i>povratne transakcije:</i>	jedan tjedan	tjedno	standardne aukcije
Operacije fine prilagodbe	<ul style="list-style-type: none"> • kredit uz financijsko osiguranje 	<ul style="list-style-type: none"> • repo posao • valutni ugovori o razmjeni 	nestandar-dizirano	nestandar-dizirano	standardne ili brze aukcije, bilateralni postupci
Strukturne operacije	<ul style="list-style-type: none"> • repo posao • valutni ugovori o razmjeni <p><i>konačne transakcije:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • kupnje vrijednosnih papira • kupnje stranih valuta 	<ul style="list-style-type: none"> • oročeni depoziti • dužnički vrijednosni papiri HNB-a <p><i>konačne transakcije:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • prodaje vrijednosnih papira • prodaje stranih valuta 			

Izvor: HNB (2017.) Instrumenti monetarne politike. [online]. Dostupno na: <http://www.hnb.hr/temeljnefunkcije/monetarna-politika/instrumenti> (22.srpanj 2020.)

2.1.2. Politika obaveznih pričuva

Politika obvezne pričuve ima kontrolu nad ponudom novca što znači da ima utječe na osiguranje monetarne stabilnosti i likvidnosti bankovnoga sustava. Te na taj način osigurava

neometano odvijanje platnog prometa. „Obvezna pričuva jest obveza kreditnih institucija da određeni postotak primljenih sredstava (primljeni a vista i oročeni depoziti, primljeni krediti i sl.) drže na računima kod središnje banke.“ Središnja banka smanjuje likvidnost kada povećava stopu obvezne pričuve, odnosno kada povlači novac iz optjecaja. Središnja banka povećava likvidnost tako da spušta stopu obvezne pričuve, odnosno kada provodi emisiju primarnoga novca.

Obavezna pričuva sadrži dva dijela koji se obračunavaju posebno. To su kunski i devizni dio.

- „kunski dio obuhvaća kunske izvore sredstava, i to primljene depozite i kredite u kunama (s valutnom klauzulom i bez nje), izdane dužničke vrijednosne papire u kunama, hibridne i podređene instrumente u kunama (s valutnom klauzulom i bez nje) i ostale financijske obveze u kunama
- devizni dio obuhvaća devizne izvore sredstava, i to primljene devizne depozite i kredite, obveze po izdanim vrijednosnim papirima u devizama (osim vlasničkih vrijednosnih papira banke), hibridne i podređene instrumente u devizama i ostale financijske obveze u devizama.

Osnovica za obračun prosječno je stanje navedenih izvora sredstava u obračunskom razdoblju koje traje od prvoga do posljednjeg dana kalendarskog mjeseca.

- Stopa obvezne pričuve iznosi 9%.
- Kunski i devizni dio osnovice izračunavaju se posebno, a čine ih prosječna dnevna stanja kunskih i deviznih izvora sredstava u jednom obračunskom razdoblju.
- Od obračunatoga deviznog dijela obvezne pričuve 75% uključuje se u obračunati kunski dio obvezne pričuve i izvršava u kunama.
- Postotak izdvajanja kunskog dijela obvezne pričuve iznosi 70%, a deviznog dijela 0%.
- Preostali dio obvezne pričuve održava se prosječnim dnevnim stanjima likvidnih potraživanja.
- Razdoblje održavanja počinje druge srijede u mjesecu i traje do dana koji prethodi drugoj srijedi sljedećeg mjeseca.
- Na sredstva obvezne pričuve HNB ne plaća naknadu.“ (HNB-Obvezna pričuva, 2015.)

2.1.3. Stalno raspoložive mjere

Središnja banka omogućuje posuđivanje sredstava kreditnim institucijama putem prekonoćnog kredita i deponiranje sredstava putem prekonoćnog depozita. Politika stalno raspoložive mjere omogućuje kreditnim institucijama da posuđuju i deponiraju sredstva kod središnje banke na vlastitu inicijativu. Uglavnom se radi na kraju radnoga dana, uz prekonoćno dospijeće. Kredit se odobrava kada je kamatna stopa iznad tržišne kamatne stope i kada su ispunjeni određeni uvjeti kao propisani prihvatljiv kolateral. Suprotno tome je deponiranje sredstava kod središnje banke koji se remunerira po kamatnoj stopi koja je niža od tržišne. Središnja banka tada utvrđuje kamatni raspon unutar kojega bi se kamatne stope trebale kretati na novčanome tržištu.

Prekonoćni kredit se odobrava na kraju radnog dana na zahtjev banke i može se koristiti svakodnevno. Nevraćeni unutardnevni kredit smatra se zahtjevom za prekonoćni kredit. Kamatna stopa iznosi 2,50%.

Prekonoćni depozit i sto se može koristiti svakodnevno i dospijeće je prekonoćno. Banke na kraju dana višak sredstava mogu deponirati kod središnje banke. Kamatna stopa iznosi 0,00%. Sredstva novčanog depozita ne ulaze u izračun obveze održavanja obvezne pričuve.

2.1.4. Ostali instrumenti i mjere

Ostali instrumenti i mjere služe kao podrška osnovnim instrumentima monetarne politike koju provodi središnja banka. U ovu skupinu se nalaze i mjere kojima se propisuju omjeri u bilancama kreditnih institucija. Trenutno se koristi mjera minimalno potrebna devizna potraživanja. Minimalno potrebna devizna potraživanja su mjera održavanja devizne likvidnosti banaka. Trenutno iznose 17% deviznih obveza. Obveza je održavanja propisanog postotka dnevna, a likvidnim se deviznim potraživanjima smatraju devizna potraživanja (osim potraživanja po kreditima) s preostalim rokom dospijeća do tri mjeseca.

2.2. Vrste monetarne politike

Postoje dvije vrste monetarne politike koju koristi središnja banka. To su restriktivna i ekspanzivna monetarna politika.

- Ekspanzivna monetarna politika svojim instrumentima nastoji potaknuti potrošnju, investicije i poslovnu klimu u gospodarstvu kada pada proizvodnja i zaposlenost kako bi porastao dohodak i zaposlenost. Značajno može imati utjecaj na

sprječavanje recesije i nezaposlenosti. U slabije razvijenim zemljama ekspanzivna monetarna politika je više usmjerena na internu ekonomiju, dok u razvijenim zemljama na eksternu. Instrumenti kojima se koristi ekspanzivna monetarna politika: snižavanje eskontne stope, snižavanje kamatne stope na kredite, ekspanzijom kredita, smanjenjem stope rezervi likvidnosti i slično.

- Restriktivna monetarna politika još se naziva i politika skupoga novca. Za razliku od ekspanzivne restriktivna monetarna politika smanjuje količinu novca u optjecaju. Utječe na porast kamatne stope koji smanjuje ukupnu potrošnju, privatne i javne investicije što dovodi do pada BDP-a, zaposlenosti i potrošnje odnosno pada gospodarskog rasta. Provođenje restriktivne monetarne politike može dovesti gospodarstvo u recesiju ako se duže provodi i nije se oprezan. Instrumenti restriktivne monetarne politike: politika otvorenog tržišta, povećanje stope rezervi likvidnosti, povećanje diskontne stope i kamatne stope i slično. Monetarna politika ima veliki utjecaj na makroekonomsku politiku i fiskalnu politiku zato trebaju se dobro koordinirati jer sama monetarna politika je nedovoljno efikasna. Isto vrijedi i za makroekonomsku i fiskalnu politiku. Monetarna politika ima dva cilja. U dugom roku cilj joj je stabilnost cijena, a u kraćem roku stabilnost cikličkih kretanja outputa.

2.3. Transparentnost kao glavno obilježje monetarne politike

Transparentnost kao glavno obilježje monetarne politike znači da je središnja banka kompletno neovisna. Do neovisnosti središnje banke dovelo je pojavljivanje prevelike količine informacija koje imaju utjecaj na ekonomsku politiku što je dovelo do porasta količine objavljenih makroekonomskih predviđanja na području monetarne politike.

Transparentnost središnje banke potrebno je promatrati s pet gledišta:

- Politička transparentnost koja predstavlja otvorenost u vezi s ciljeva politike i dogovorima institucija.
- Politička transparentnost omogućuje da motivi središnje banke kao nositelja monetarne politike budu jasni i opravdani.
- Ekonomska transparentnost predstavlja ekonomske informacije (određeni ekonomski podaci, predviđanja središnje banke, modeli politike) koje se koriste za formiranje monetarne politike.

- Proceduralna transparentnost uključuje načine donošenja odluka i strategija koje su vezane uz monetarnu politiku.
- Operacionalna transparentnost bavi se operacijama i provođenjem akcija kako bi se smanjili šokovi koje nositelji monetarne politike nisu očekivali.

Transparentnost politike uključuje objavljivanje odluka u svezi s monetarnom politikom i objavljivanjem budućih akcija. Što je transparentnija središnja banka, manja je neizvjesnost u privatnom sektoru

Što dovodi do veće fleksibilnosti kod središnjih banaka za rješavanje ekonomskih poremećaja.

2.4.Središnja banka

Središnja banka Republike Hrvatske je HNB (Hrvatska narodna banka) koja je osnovana 1990. godine. Sjedište joj je u Zagrebu. Sastavni je dio Europskog sustava središnjih banaka. HNB je samostalna i neovisna organizacija. Svoja izvješća o djelovanju podnosi samo Hrvatskom saboru.. Dobiti koju ostvari HNB pridonosi financiranju državnoga proračuna. HNB je samostalna i neovisna u svome djelovanju. To znači da niti jedno tijelo Republike Hrvatske ili druga osoba smije utjecati na donošenje njezinih odluka i njihovu provedbu. HNB-ove odluke su regulirane Zakonom o Hrvatskoj narodnoj banci.

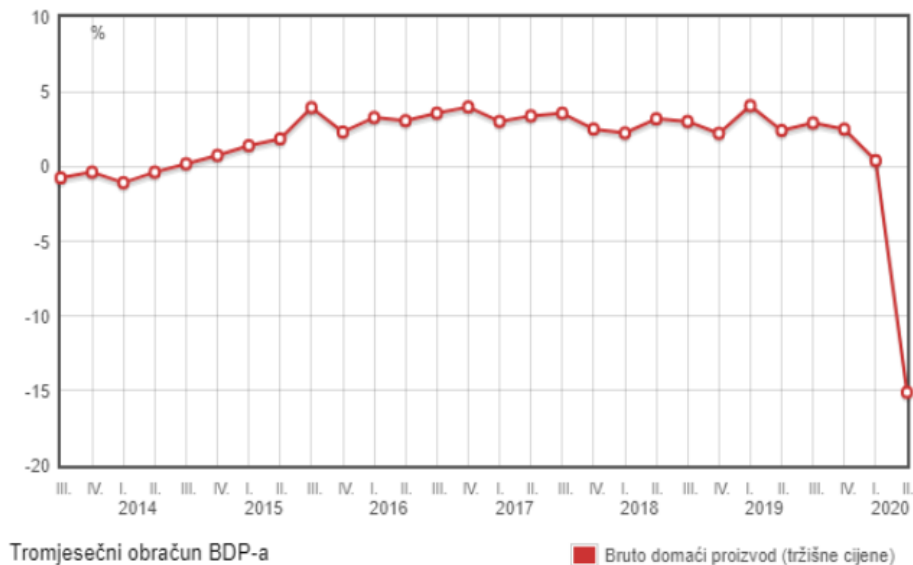
Osnovni joj je cilj stabilnost cijena, stoga vodi računa i o stabilnosti financijskog sustava u cjelini. Što znači da podupire nisku i stabilnu inflaciju. HNB-ov cilj je i održivi gospodarski rast te podizanje razine zaposlenosti. Glavni je nositelj monetarne politike. Osim što provodi monetarnu politiku HNB izdaje kovanice i novčanice hrvatskog novaca, a to je kuna, upravlja međunarodnim pričuvama, uređuje sustav platnog prometa i slično.

2.5.Stanje i problemi monetarne politike u Hrvatskoj

Monetarna politika ima veliki utjecaj na makroekonomsku politiku i samo gospodarstvo Hrvatske. Stanje u Hrvatskoj se može vidjeti kretanjem BDP koji se koristi kao makroekonomski indikator kvalitete gospodarstva. Slika pokazuje kretanje tromjesečnog realnog BDP-a u razdoblju od 2013. do 2020. godine. Od 2013. do 2014. BDP-a je bio negativne vrijednosti odnosno bio je ispod nule ali se popravljalo. Nizak BDP-a može se reći da je bio rezultat krize koja je počela 2008. godine. Od sredine 2014. godine bilježi se pozitivna vrijednost BDP-a, te vrijednost raste do 2015. godine kada je BDP dosegnuo vrijednost od 3,9

% . Od 2016. godine rast realnog BDP-a usporava da bi 2018. godine pao na 2,2%. Pad BDP-a u 2018. godini je bio samo privremen. Ponovi porast bilježi se 2019. godine kada BDP-ova vrijednost raste na 4% i tada je zabilježen najviša vrijednost BDP-a. Rezultati za 2020. godini pokazuju pad BDP-a za 1,2%, a predviđa se i još veći pad do 15% u ostatku godine. Razlog tomu je corona virus i mjere koje se uvode za njegovo suzbijanje.

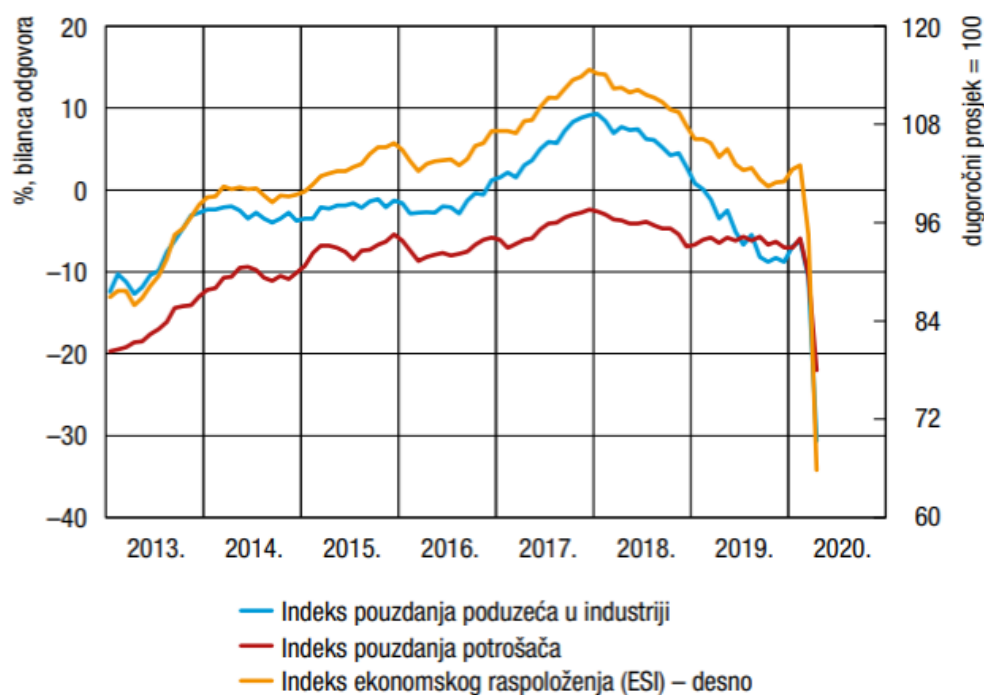
Slika 1: BDP (realna stopa rasta BDP-a)

Izvor: DZS

Za razliku od ostalih članica Europske unije, Hrvatska nije uvela euro. Hrvatska za odluku neuvođenja eura imala je dosta razloga zbog kojih se i razlikuje od ostalih članica Europske unije. Hrvatski narod ima manje povjerenja u Europsku uniju. Iako je indeks većinom bio u rastu, od 2017. godine opet se bilježio pad pouzdanja. Ljudi je najvažnije zapošljavanje i sigurnost zemlje u kojoj se nalaze. Od završetka krize koja je trajala od 2008. godine popravilo se stanje zemlje, a samim time i pouzdanje građana u vlastitu državu. Ulaskom Hrvatske u Europsku uniju građani imaju velika očekivanja što se tiče pomoći Europske unije u stabilizaciji Hrvatske. Od 2017. godine bilježi se pad pouzdanja u EU. Stanje se u državi pogoršava što se tiče zapošljavanja i ljudi odlaze iz države. Ponajveći pad pouzdanja se bilježi od početkom 2020. godine zbog corona virusa. Najsnažniji je pad indeksa pouzdanja kućanstva odnosno potrošača zbog epidemioloških mjera i straha. Podaci o pouzdanju poduzeća isto tako bilježi pad i očekivanja su loša u svim djelatnostima, a ponajviše u turizmu.

Slika 2 : Indeks pouzdanja u EU

Izvor: Bilten-HNB

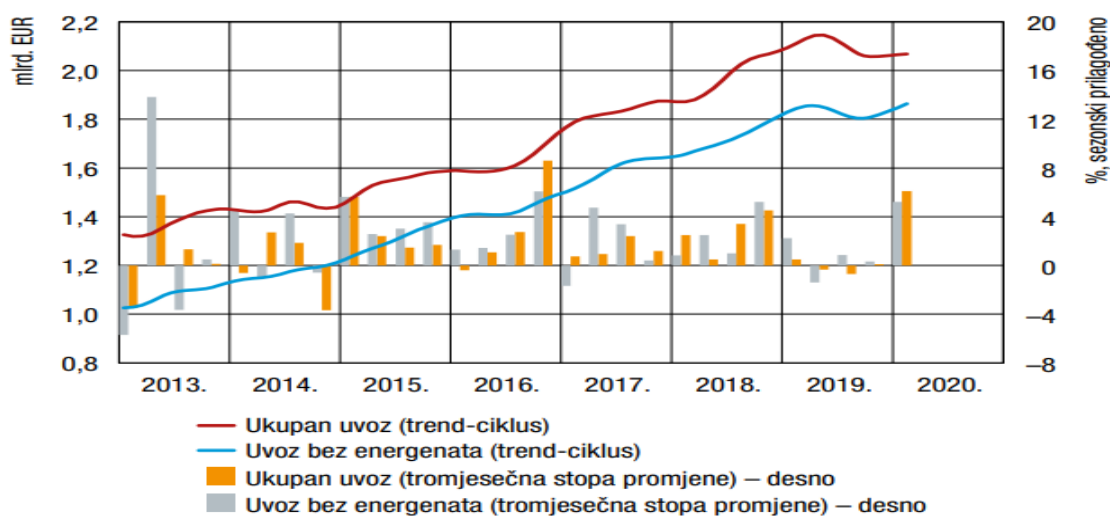
Jedan od problema je i euroizacija depozita što kao rezultat može imati visoki stupanj valutne indeksacije kredita banaka. Postoji i problem visokog inozemnog duga čiji plan otplate ovisi i o stabilnosti tečaja kao i krediti s indeksiranom valutnom klauzulom. „Deprecijacija od npr. 10% značajno povećava teret otplate domaćih kredita, npr. ako mjesečni anuitet otplate stambenog kredita iznosi 500 eura uz tečaj 7,6 kuna to znači kunsku protuvrijednost dospjele obveze 3.800 kuna mjesečno, dok uz tečaj 8,36 kuna za 1 euro to bi značilo kunsku protuvrijednost tereta otplate u iznosu 4.180 kuna. Slična je situacija i u slučaju inozemnog duga, kao i javnog duga koji je oko 80% denominiran u stranim valutama pa uz nominalnu depreciaciju 10% dug s razine 88% dostiže razinu oko 95%, a osim visine glavnice značajno se povećavaju i izdaci za kamate.“ (Vijeće za gospodarska pitanja predsjednice Republike Hrvatske, 2015.)

Problem depreciacija u razmjeru 10% isto tako kvari kreditni portfelj banke zbog otežale otplate kredita. Banke isto tako imaju kapital u domaćoj valuti, a aktiva značajnim djelom indeksirana valutnom klauzulom što bi moglo dovesti i do nedostatka kapitala banaka. Banka kako bi ublažila depreciaciju tečaja kune prema euru u trenutku kada su se na tržištu pojave

veće pojedinačne kupnje deviza, prodaje izvan aukcija manje iznose deviza bankama. To se događalo od kraja 2019. godine i početka 2020. godine gdje je HNB prodao izvan aukcije četiri puta devize bankama. Zbog ekspanzivne monetarne politike HNB-a, likvidnost domaćega financijskoga sustava je i dalje na visokoj razini.

Hrvatska je zemlja koja je uvozno orijentirana. Tu se pojavljuje problem da se tečaj isto tako odražava i na cijeni uvoznih dobara. Deprecijacija (iz ekspanzivnog djelovanja monetarne politike) može izazvati i utjecati na rast stope inflacije. Utjecaj može biti u kratkom i srednjem roku. Jedan od način da se smanji djelovanje je da se nađe neka zamjena uvoznih proizvoda s nekim proizvodima domaćeg podrijetla. A drugo rješenje je da se snizi stopa PDV-a. U slučaju snižavanja PDV-a se treba paziti da razlika nižeg PDV-a ne završi u trgovačko-uvozničkim poduzećima. Odnosno to znači da u kratkom i srednjem roku deprecijacija bi imala recesijsko djelovanje, dok u dugom roku pozitivni rezultati ovise o spremnosti na strukturne promjene za jačanje konkurentnosti i akcijama drugih ekonomskih politika koje bi spriječile stvaranje deprecijacijskih očekivanja u cijenama rada, kapitala i robe. U Hrvatskoj nestaje domaća poljoprivreda i industrija jer je zemlja već desetljećima uvozno orijentirana i stvorila se uvozna zavisnost. Razlog tome je jaka domaća valuta. Najviše se uvoze medicinski i farmaceutski proizvodi, cestovna vozila, prehrambeni proizvodi, proizvodi metalske industrije, energenti, a tu je najvažnija nafta i naftni derivati. Kao što se na slici vidi Hrvatska već godinama ima uzastopni rast uvoza proizvoda. Iako raste i robni izvoz kroz godine on se ponajviše odražavana na izvozu drugih prijevoznih sredstava, gdje je najznačajniji izvoz brodova, tu su i kapitalna dobra poput strojeva te prehrambeni proizvodi. U posljednje dvije godine se smanjio izvoz energenata. Na dinamiku robne razmjene u 2020 godini su utjecale uvedene epidemiološke mjere. Na početku godine smanjio se ukupni izvoz i iznosio 3.6%. Isto tako pao i ukupni uvoz za 0.9%.

Slika 3: Robni uvoz

Napomena: Podaci za prvo tromjesečje 2020. odnose se na siječanj i veljaču.
Izvor: DZS (sezonska prilagodba HNB-a)

Izvor: Bilten-HNB

Stabilnost tečaja nudi mogućnost inozemnoga zaduživanja što Hrvatska u potpunosti ne iskorištava zbog straha od rizika koje nosi inozemna zaduživanja. Sve to još pridonosi makroekonomskoj neravnoteži.

2.6. Mogućnosti monetarne politike u Hrvatskoj

HNB je zadužen za analiziranje rizik koji proizlaze iz makroekonomskog okruženja. Analizira kreditne institucije i provjerava njihovu sposobnost da apsorbiraju moguće gubitke ako se pojave. Preporuke se temelje na detaljnoj analizi specifičnosti monetarne politike u Hrvatskoj te ih je predstavio. HNB kod donošenja odluka vezanih uz monetarnu politiku većinom gleda na jedno tržište, a to je tržište Eura u Hrvatskoj. Domaće kao i ostala tržišta od manjeg interesa. Iako se bavi održavanjem vanjske i unutarnje likvidnosti, prednost daje likvidnosti u stranoj valuti i obrani deviznog tečaja.

Jedna od preporuka bi usklađenost monetarne i fiskalne politike koja je praćena normalizacijom vođenja politike kamatne stope. Ova kombinacija bi pozitivno utjecala na sposobnost kreditnih banaka.

Potrebno ponovno definiranje uloga i ciljeva HNB-a. HNB bi se trebao pobrinuti da Hrvatska što prije uđe u ERM 2 mehanizam. Ipak se je obvezala na uvođenje eura te zakonskih regulativa

koje provodi ESB. ERM 2 (Europski mehanizam deviznih tečajeva II) trebao bi služiti kao kredibilitet koji bi potaknuo uvođenje strukturnih reformi.

Bilo bi dobro da se ojača uloga domaće valute odnosno kune. Građani u Hrvatskoj više vole štednju u inozemnoj valuti i to se ne bi trebalo mijenjati. Ipak je to slobodna volja i preferencija građana. Jedna od preporuka je i ulazak u eurozonu. S time da se koristi paralelni postupni dobrovoljni i tržišno stimuliran proces jačanja pozicije domaće valute u domaćem gospodarstvu. Ova preporuku je kontradiktorna. Jer bi se prelaskom na euro povećali transakcijski troškovi.

U slučaju ne ulaska u eurozonu treba se oslabiti veza između ukupnog gospodarstva i stabilnosti tečaja te inozemnog zaduživanja. Stabilnost tečaja i ulazak u ERM 2 su kriteriji za ulazak u eurozonu.

3.Fiskalna politika

Fiskalna politika se zajedno sa monetarnom politikom nalazi u sustavu makroekonomske politike. „Fiskalna se politika može definirati kao svjesna promjena državnih prihoda i rashoda kojima je svrha ostvarivati makroekonomske ciljeve ekonomske politike, poput pune zaposlenosti, stabilnih cijena, zadovoljavajuće stope rasta gospodarstva i ostvarivati eksternu ravnotežu.“ (Babić,1998.- Makroekonomija)

Fiskalnu politiku vlada koristi za prikupljanje javnih prihoda i njihova alociranja na javnu potrošnju kako bi se ispunili ciljevi makroekonomske politike te ostvario pozitivan utjecaj na domaće gospodarstvo. Fiskalna politika za financiranje općih i zajedničkih potreba koristi se instrumentima javnih prihoda i rashoda. Glavna zadaća fiskalne politike da uspostavi kontrolu nad javnim приходima i rashodima tako da ublaži fluktuacije u gospodarskim ciklusima i doprinosi ostvarivanju pune zaposlenosti.

Fiskalna politika se temelji na fiskalnom sustavu koji je kompliciran jer ima različitih oblika koji su uređeni fiskalnim propisima za uređenje fiskalnih oblika. Fiskalnim oblicima se definiraju javni prihodi i javni rashodi te prikupljaju fiskalni prihodi. Fiskalna politika je provođenje fiskalnih propisa unutar fiskalnoga sustava. Unutar fiskalnoga sustava nalazi se porezni i carinski sustav, sustav pristojbi, donacija, koncesija i slično.

3.1.Ciljevi fiskalne politike

U većini slučajeva makroekonomski ciljevi su usko povezani i ovise jedni o drugima što znači da između pojedinih makroekonomskih ciljeva različitih politika postoji odnos međuovisnosti. Ponekad se i ciljevi sukobljavaju tako da se za sve ciljeve ne bi trebala upotrebljavati samo fiskalna politika. Ciljevi fiskalne politike usmjereni su prema ravnoteži gospodarskoga sustava odnosno ostaviti pozitivni utjecaj na gospodarski rast. Mjeri se putem BDP-a, stope inflacije, parametrima pune zaposlenosti... „BDP (bruto domaći proizvod) je novčana vrijednost svih finalnih dobara i usluga koje neka ekonomija proizvede tijekom određenog razdoblja, najčešće tijekom jedne godine.“ (Ferenčak, 2003.:255)Finalna dobra i usluge su konačni proizvodi i usluge koji su spremni za neposrednu potrošnju. BDP-om se mjeri kvaliteta života građana i stupanj blagostanja građana. Cilj financijske politike je potaknuti BDP i pridonijeti gospodarskom rastu odnosno pridonijeti povećanju neto izvoza, javne i krajnje potrošnje u određenom razdoblju.

Jedan od ciljeva je i puna zaposlenost. Puna zaposlenost je kada postoji niska stopa nezaposlenosti u gospodarstvu koja nije pogođena nedostatkom potražnje za radnicima na tržištu rada. Prihvatljivu stopu nezaposlenosti određuje vlada. Cilj povećanja BDP-a i cilj pune zaposlenosti su međusobno povezani i ovise jedno o drugome. BDP podupire gospodarski rast koji povećava potrebu za zapošljavanjem što dovodi do više stope zaposlenosti koja pridonosi nacionalnoj ekonomiji. U kratkom roku zbog pune zaposlenosti dolazi do povećanja inflacije jer se povećao dohodak radnika što pokazuje kako neki ciljevi se sukobljavaju. Ovo stanje ne utječe dugoročno na gospodarstvo.

3.2. Vrste fiskalne politike

Fiskalna politika ima izravno i neizravno veliki utjecaj na stabilizaciju gospodarskoga sustava. Pošto je fiskalna politika zajedno sa monetarnom usko povezana s makroekonomskom politikom, promjene u fiskalnoj politici najčešće imaju stabilizacijski efekt na makroekonomsku politiku. Fiskalna politika koja se koristi može se razlikovati zavisno o tome koji makroekonomski cilj Vlada želi postići i u kojoj se gospodarskoj fazi nalazi država. Vlada stoga može provesti restriktivnu ili ekspanzivnu fiskalnu politiku.

- Restriktivna fiskalna politika se koristi u vrijeme proračunskog suficita koji je rezultat kada je javna potrošnja niža od javnih prihoda. Restriktivna politika smanjuje javnu potrošnju i povećava poreze. Nedovoljna količina novca u gospodarstvu za potrošnju, dovodi do smanjuje potrošnje, a samim time i potražnje. Sve to ima negativni učinak na investiranje i štednju. Cilj restriktivne politike je smanjenje javnih prihoda i rashoda. Isto tako cilj restriktivne politike je stabilizacija cijena s time da je agregatna potražnja na razini agregatne ponude u vrijeme pune zaposlenosti.
- Ekspanzivna fiskalna politika za razliku od restriktivne politike javlja se kada je javni rashod viši od ukupnih javnih prihoda. Ekspanzivna politika se provodi kada se gospodarstvo sporije razvija ili nezaposlenost je previsoka. Vlada ekspanzivnom politikom smanjuje poreze i druge javne prihode s time da zadržava jednaku razinu javnih rashoda što dovodi do povećanja količine novca koji stoji na raspolaganju gospodarstvu (poduzećima, građanima) za potrošnju. Država zapošljava radnike, povećava mirovine i socijalna davanja, daje razne olakšice, smanjuje carine, a sve to rezultirat će povećanjem zaposlenosti, potrošnje, štednje i investicija odnosno rezultat je gospodarski rast. Vlada isto tako povećava kamatne stope kako bi namirila iznos javnog duga i proračunski deficit. Kako bi došlo do aprecijacije domaće valute što čini

uvozna dobra jeftinijima, a domaća skuplja na međunarodnom tržištu, Vlada posuđuje kapital na međunarodnom tržištu. Jedna od mana posuđivanja kapitala na međunarodnom tržištu je da dovodi do povećanja uvoza i smanjenja izvoza.

Još postoji jedna vrsta fiskalne politike, a to je neutralna fiskalna politika. Koristi se kada je gospodarski sustav stabilan. Gospodarstvo je stabilno kada se svi javni rashodi mogu bez problema naći pokriće iz javnih prihoda. Tada se ni ne osjeti utjecaj fiskalne politike.

3.3.Funkcije fiskalne politike

Funkcije fiskalne politike su alokacija, distribucija i stabilizacija.

Alokacijskom funkcijom se financira korištenje javnih dobara i usluga kao što je na primjer izgradnja auto-ceste, korištenje ulične rasvjete, nacionalna obrana i slično. Alokacijska funkcija se bavi podmirenjem javnih potreba na način da uzima dio sredstava od zadovoljenja privatnih potreba, što znači da se koristi porezni sustav za financiranje javnih dobara i usluga.

Distribucijska funkcija se bavi problemom preraspodjelom dohotka i bogatstva koji nisu ravnomjerno raspoređeni odnosno distribuirani svim članovima društva. Distribucijska funkcija želi omogućiti pravedniju raspodjelu dohotka i bogatstva.

Stabilizacijska funkcija koristi se u slučaju kada je gospodarski sustav izvan ravnoteže. Različiti tržišni čimbenici su mogli negativno utjecati na gospodarski sustav što je moglo izazvati neravnotežu kao na primjer progresivno oporezivanje. Stabilizacijska funkcija nastoji stabilizirati gospodarski sustav koristeći različite ekonomske mjere kojima želi ostvariti visoku stopu zaposlenosti, održati stabilnost cijena, poticati proizvodnju i slično.

3.4.Instrumenti fiskalne politike

Kako bi ostvarila svoje ciljeve fiskalna politika koristi se određenim instrumentima. Osnovni instrumenti fiskalne politike su javni prihodi i rashodi odnosno državni proračun.

„Prema Zakonu o proračunu, državni proračun je akt kojim se procjenjuju prihodi i primici te utvrđuju rashodi i izdaci države za jednu godinu, u skladu sa zakonom, a donosi ga Hrvatski sabor“ (NN 96/03). Državni proračun je sastavljen kako bi se vidjelo koliko Vlada prikupiti novaca u jednoj godini i na koji način, isto tako koliko Vlada planira potrošiti novaca u jednoj godini i na što. Odnosno funkcije državnog proračuna su definiranje ciljeva države za jednu godinu, načina i kontrole prikupljanja i potrošnje proračunskih sredstava.

U javne prihode spadaju porezi i ostali prihodi kojima se puni državni proračun, a zakonom su propisani kao obavezni. Porezna politika se još zove i politika prihoda proračuna. Državni proračun se puni prihodima od poreza, carina doprinosa i slično.

Javni rashodi su izdaci države kako bi država mogla obavljati njezine zakonom određene funkcije. Javna potrošnja se još naziva i politika proračuna jer se javni rashodi se financiraju iz državnoga proračuna i obično se mjeri njihovim udjelom u BDP-u (bruto domaćem proizvodu). U državnome proračunu su jasno definirani načini potrošnje i za što se smiju koristiti sredstva iz proračuna. Javni rashodi se smiju koristiti samo za financiranje općeg interesa s time da se pazi i na umjerenost što je više moguće.

Sporedni instrumenti fiskalne politike su automatski stabilizatori, formula elastičnosti i diskrecijske mjere.

U automatske stabilizatore spada:

- Porez na dohodak regulira rast nacionalnog dohotka u fazi poleta, isto tako regulira u vrijeme recesije pad nacionalnog dohotka. Porez na dohodak je automatski stabilizator jer radi sve bez neposrednog uplitanja države.
- Formula elastičnosti se bavi uklanjanjem uzroka koji dovode gospodarski sustav u neravnotežu isto tako i njegovih posljedica. Što na primjer može biti nestabilnost cijena, promjene u stopi nezaposlenosti, promjene u BDP-u i slično. Propisima se utvrđuju određene mjere kako bi se stanje popravilo.
- Diskrecijske mjere su mjere koje poduzimaju državna nadležna tijela. Nisu unaprijed utvrđene odnosno država ih donosi na temelju vlastite procijene. Koja će se diskrecijska mjera koristiti ovisi o vrsti i veličini poremećaja u gospodarskome sustavu. Isto tako ovisi i na koji dio državna tijela žele da diskrecijske mjere djeluju ili pozitivno stimuliraju. Donošenje diskrecijskih mjera i samo njihovo provođenje dugo traje ali njihova primjena je najvažnija.

3.5.Javni dug

Javni dug se još zove dug općeg proračuna ili dug opće države. Koristi se zbog rasta potrošnje države, država se zadužuje ako nije u stanju svojim prihodima pokriti svoje rashode. Glavni cilj zaduživanja je se država zaduži koliko je moguće kako bi mogla normalno funkcionirati, s time da pazi da taj dug može i otplatiti. Javni dug može biti prema domaćim i stranim

vjerovnicima. Može koristiti za pokrivanje tekućih rashoda države, financiranje kapitalne izgradnje i radi drugih obveza države. Kako zbog visine javnog duga, država ne bi došla u nemogućnost da ga otplaćuje, moraju se naći načini da ga se smanji i kontrolira. Jedan od načina je da se poveća gospodarski rast odnosno BDP. Ovo je najbrži način da se djeluje na smanjivanje javnoga duga. Ovim načinom se smanjuju troškovi financiranja i srednjoročni plan fiskalne konsolidacije s ciljem uvjeravanja investitora u gospodarski rast. Još jedan od načina smanjenja javnog duga je povećanje poreza ali treba biti jako oprezan kod korištenja ove metode kako ne bi imala suprotan učinak. Država isto tako javni dug može smanjiti prodajom državne imovine. Ovu metodu je najbolje koristiti u kombinaciji s još jednom.

„Ciljevi upravljanja javnim dugom su:

- zadovoljavanje financijskih potreba države, uključujući podmirivanje dospjelih obveza
- postizanje najnižeg srednjoročnog i dugoročnog troška financiranja uz prihvatljivu razinu rizika
- promicati razvoj domaćeg tržišta kapitala“ (Ministarstvo financija-javni dug)

„U sastavu opće države nalazi se državni proračun, izvanproračunski korisnici (HV, HC, HFP, CERP...), jedinice lokalne i regionalne samouprave, javne institucije (HBOR, DAB, HROTE), izvanproračunske fondove (HZZO, HZMO, HZZ)“...(HNB-opća država, 2015.) Lokalne i regionalne samouprave donose vlastite proračune kojima financiraju vlastite potrebe, kako bi smanjile pritisak na državni proračun. U lokalnu samoupravu spadaju općine i gradovi, financira se komunalne djelatnosti, socijalna skrb i slično. U regionalnu samoupravu spadaju županije te financira se zdravstvo, gospodarska infrastruktura, gospodarski razvoj i slično. Izvanproračunski korisnici nastaju kada se spaja proračun i proračunski fondovi.

Veličina javnog duga najčešće se koristi za usporedbu s drugim zemljama. Koriste se podaci koji su dobiveni korištenjem EUROSTAT-ove ESA 2010 metodologije jer se metodologija temelji na elementima zajedničke europske politike. „Dug opće države prema metodologiji je definiran kao ukupni konsolidirani bruto dug po nominalnoj vrijednosti koji se odnosi na obveze države vezane uz valutu i depozite, dužničke vrijednosne papire i zajmove.“ (HGK, 2015.) Putem EUROSTAT-ove ESA 2010 metodologije traži utvrđuje se zadovoljenje kriterija kojima je zemlji dozvoljen ulazak u europsku monetarnu uniju. Isto tako poduzima kolektivne mjere u slučaju prekomjerne gospodarske neravnoteže. Jedan od kriterija je da javni dug rasti ne smije iznositi više od 60% BDP-a.

3.5.1. Vrste javnog duga

Postoje dvije vrste javnog duga. To su unutarnji i vanjski (inozemni) dug. Razlikuju se prema izvorima financiranja.

Unutarnji javni dug još se naziva i državni dug. Unutarnji dug je novčana vrijednost koju država pozajmljuje kako bi financirala proračunski deficit. Financira se putem prodaje vrijednosnih papira. Država prvo treba izračunati stvarnu vrijednost i strukturu javnog duga prije zaduživanja. Stvarna vrijednost javnog duga se dobije udjelom javnog duga i kamata u društvenom proizvodu. Struktura javnog duga se dijeli na vrijednosne papire koji se trguju i onima koji su u vlasništvu prvoga kupca. Države koje imaju veliki unutarnji javni dug imaju i vanjski. Visoko državno zaduživanje povećava vanjski javni dug kroz domaće zaduživanje privatnog sektora. Privatni sektor je tada primoran na zaduživanje u inozemstvu. Javni dug se većinom otplaćuje državnim obveznicama. Kako bi se financirao veliki javni dug potreban je proračunski suficit. Proračunski suficit se ostvaruje prikupljanjem poreza i ostalih stavki koje donose profit proračunu te smanjivanje rashoda odnosno ukidanje određenih subvencija građanima. Jedan od načina upravljanja javnog duga je i zamjena vrijednosnih papira novima. Na taj način se pribavljaju sredstva za financiranje javnog duga ali i stvaraju se nove obveze.

Vanjski (inozemni) javni dug se događa kada se država ne može zaduživati unutar države već mora uzimati inozemna sredstva. Uzimanje inozemnoga javnog duga nije baš idealno za državu jer kada se otplaćuje dug sredstva odlaze izvan zemlje te se time povećava trgovački deficit. Vanjski javni dug se većinom odnosi na posuđivanje novaca od Svjetske banke ili MMF-a (Međunarodnog monetarnog fonda). Unutarnji i vanjski javni dug imaju dosta razlika. Jedna od razlika je da kod unutarnjeg javnog duga iznos duga je u domaćoj valuti i posjeduju ga domaći vjerovnici. Posljedice nemogućnosti države da otplaćuje javni dug dolazi do pada ekonomskog razvoja, nemira, bojkota i slično koji mogu ostaviti negativne posljedice na državu.

3.6. Stanje i problemi fiskalne politike u Hrvatskoj

Hrvatska fiskalna politika ima mnogo ograničenja. Ta ograničenja su većinom vezana uz probleme nastale zbog dobre ili loše povezanosti s monetarnom politikom. Ograničenja mogu nastati i zbog lošeg proračunskog planiranja, problema financiranja deficita, trendova u kretanju javnih prihoda i slično. U Hrvatskoj monetarna i fiskalna politika nemaju suradnje ni

koordinacije. Razlog tomu je što je monetarna politika usmjerena na stabilizaciju tečaja, a fiskalna na državni proračun. Problemi i ograničenja za fiskalnu politiku javljaju se već 90-ih godina dvadesetog stoljeća kada su banke prodane stranim vlasnicima. U sadašnje vrijeme preko 90% banki je pretežno u stranom vlasništvu. Banke su više okrenute inozemnim izvorima sredstava jer središnja banka nastoji da kontrolira novčanu masu i zbog slabe domaće likvidnosti. Zbog toga se javlja trend rasta vanjskog duga i deficit bilance plaćanja. U biti na neki način se ignorira središnja banka koja nije u mogućnosti kompletno suzbiti inozemna zaduživanja. Središnja banka je kroz niz mjera uspjela djelom zaustaviti državu da istisne realni sektor s tržišta kredita.

Za razliku od monetarne politike fiskalna politika ima jače djelovanje za vrijeme krize. Razlog tomu je da fiskalna politika olakšava središnjoj banci da izvršava monetarnu politiku. Diskrecijske mjere fiskalne politike u Hrvatskoj su u sastavu političkih procesa. „Pravovremeno djelovanje fiskalne politike bez mogućih ekonomskih ograničenja, koja pripada domeni nemogućega, je u interakciji s monetarnom politikom, koja je u domeni znanosti, pa se fiskalna politika mora prilagođavati monetarnoj politici što bi u slučaju krize trebalo biti obratno. Stoga se pojavljuju problemi za fiskalnu politiku.

Osim problema prilagođavanja fiskalne politike monetarnoj, problem je i planiranje državnoga proračuna koje je većinom loše obavljeno. Izvršavanjem državnoga proračuna bavi se Ministarstvo financija. Ministarstvo financija ima različite sektore. Sektor koji se bavi državnim proračunom je sektor za izvršavanje državnog proračuna. Jedno od zaduženja sektora je plaćanje u inozemnim valutama ili u domaćoj valuti prema zahtjevima Vlade i drugih proračunskih korisnika. Isto tako sastavlja strateški plan Ministarstva za razdoblje od tri godine, strategija Vladinih programa te proračun za financiranje jedinica lokalne i regionalne samouprave. Sastavlja financijske izvještaje za državni proračun te izrađuje upute za rad u područnim riznicama, s time da pazi da sve bude u skladu sa Zakonom o fiskalnoj odgovornosti, Zakonom o proračunu, Zakonom o sustavu unutarnjih financijskih kontrola i Zakonom o državnoj reviziji. Poslovi državnoga računovodstva se odvajaju od državne revizije kako bi eksterni revizori bili samostalni i neovisni, a sve to kako bi revizori zadržali svoju objektivnost. Zakon o državnoj reviziji se bavi kontrolom rada izvršne vlasti te daje informacije o zakonitosti, učinkovitosti i djelotvornosti izvršne vlasti zakonodavnoj vlasti.

Do rebalansa državnog proračuna dolazi baš zbog te nekoordiniranosti monetarne i fiskalne politike te lošeg proračunskog planiranja. U Hrvatskoj se rebalans događao barem jednom

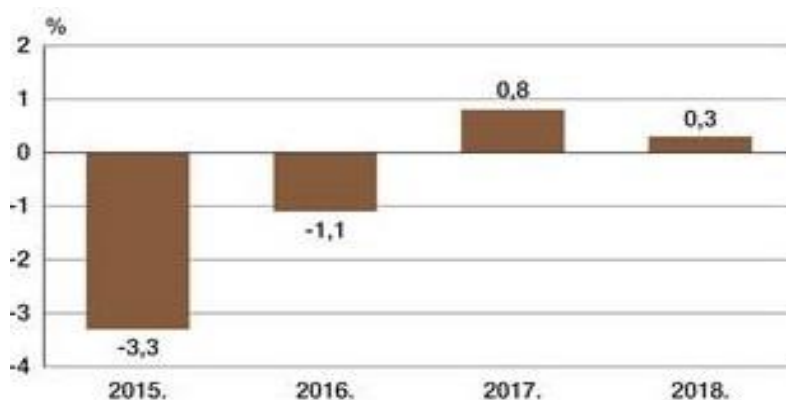

godišnje, znalo se dogoditi i više rebalansa tijekom godine. 2013. godine bilo je dva rebalansa. A bilo je i par godina kada se rebalans nije dogodio. Zbog rebalansa se teško ostvaruju projekcije fiskalne politike.

Putem Europskog fiskalnog pakta uređena su fiskalna pravila i ograničenja na udio deficita i javnog duga u BDP-u. Ograničenja su da proračunski deficit ne smije prelaziti 3% BDP-a, a javni dug ne smije prelaziti 60% BDP-a. Hrvatska je uspjela smanjiti proračunski deficit ispod 3% BDP-a, ali javni dug još uvijek je visok.

Slika pokazuje kao se kretalo stanje proračuna u razdoblju od 2015. godine do 2018. godine. U 2015. godini deficit proračuna je iznosio 3,3% BDP-a ili -11.262 milijuna kuna. Prelazio je granicu koja je bila postavljena Europskim fiskalnim paktom. U 2016. godini deficit se smanjio i iznosio 1,1% BDP-a, što znači da Hrvatska više nije kršila pravila Europskog Fiskalnog pakta. 2017. godine Hrvatska ostvaruje suficit koji iznosi 2 914 milijuna kuna ili 0,8% BDP-a, te 2018. godine ostvaruje se suficit od 0,3% BDP-a. Na deficit u 2015. i 2016. godini utjecala je reklasifikacija pojedinih javnih poduzeća u sustav opće države. Veliki utjecaj na suficit 2017. i 2018. godine imalo je poboljšanje financijskog rezultata izvanproračunskih korisnika i javnih poduzeća te povećanje prihoda od poreza. Na suficit je isto tako utjecalo smanjenje kamtnih rashoda te rast investicija.

Slika 4: Proračunski manjak/višk opće države

Izvor: DZS

Jedan od problema fiskalne politike je i javni dug. Prema DZS (Državnom zavodu za statistiku) javni dug u razdoblju do 2011. godine do 2015. godine u porastu. Na porast javnog duga kao prvo utjecala je reklasifikacija nekoliko poduzeća u državnom vlasništvu u sektor opće države zbog prijelaza na ESA 2010. Na akumuliranje visoke razine javnog duga utjecalo je i deficitno

financiranje. Na dug 2015. godine najviše su utjecali HAC (Hrvatske autoceste), ARZ (Autocesta Rijeka-Zagreb) i HBOR (Hrvatska banka za obnovu i razvoj). Dug tih subjekata iznosio je 45,2 milijarde kuna. Najveći dio duga nastao je zaduživanjem putem obveznica (56,1%). Ostatak je nastao zaduživanjem putem kredita(37,4%) te kratkoročnih vrijednosnih papira (6,5%). Iznos duga 2016. godine iznosio je 284.316 milijuna kuna čime se bilježi smanjenje u odnosu na 2015. godinu.

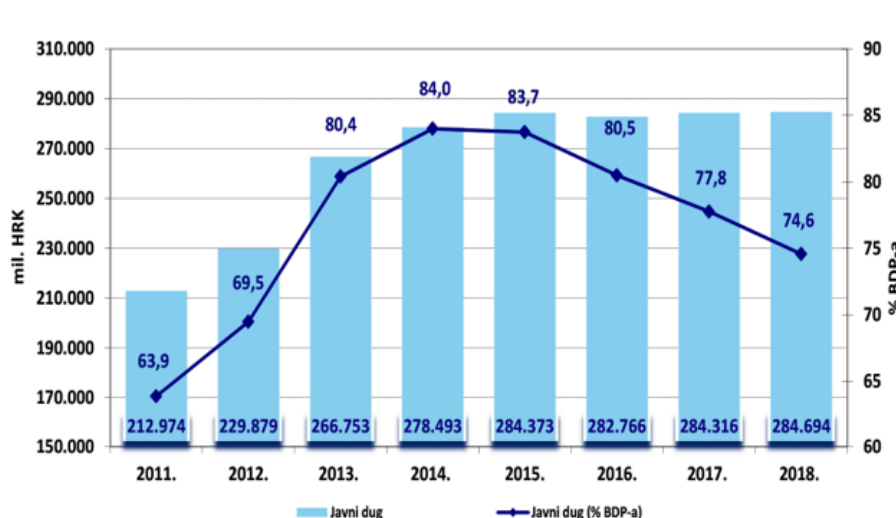
2018. godini iznosi 284,7 milijardi kuna, odnosno 74,6% BDP-a. Udio javnog duga se u razdoblju od 2015. do 2018. godine smanjio za 9 postotnih bodova. 2018. godine vođenjem odgovarajuće fiskalne politike u vezi upravljanja javnim dugom rezultiralo je smanjenjem rashoda za kamate koje su smanjenje za 900 milijuna kuna na godišnjoj razini. Na kretanje duga utjecala je visoka razina likvidnosti i niskih kamatnih stopa kojima su poboljšani uvjeti zaduživanja na domaćem i inozemnom tržištu što je dalje utjecalo na smanjenje kamata. Smanjenju duga pridonijela je i aprecijacija kune u odnosu na euro za 1,3% na godišnjoj razini. Povećanju duga najviše je pridonijela reklasifikacija poduzeća u državnom vlasništvu u sektor opće države.

Tablica 2: Stanje i struktura javnog duga

Stanje i struktura javnog duga, ESA 2010, mil. HRK	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.
1. Unutarnji dug opće države*	160.179	166.066	173.290	172.898	180.279
1.1 Unutarnji dug središnje države	155.076	161.224	168.814	168.586	175.723
od čega:					
HAC	11.007	11.964	12.138	10.073	9.748
ARZ	1.760	1.759	2.149	1.486	1.784
HRT	407	349	375	297	207
HŽI	2.252	2.295	721	591	651
HBOR	1.847	2.057	1.846	711	1.002
HŽ PUTNIČKI PRIJEVOZ	0	0	0	15	0
HV	1.546	1.150	779	570	381
HC	7.459	7.886	7.605	3.563	3.454
DAB	0	0	0	0	0
FZOEU	0	0	381	422	428
CERP	1.174	999	622	331	0
JPP I KONCESIJE	215	213	211	423	461
FNOI	453	361	268	178	88
LU ZADAR	0	0	0	0	0

1.2 Unutarnji dug fondova socijalne sigurnosti	4	2	1	0	1
1.3 Unutarnji dug lokalne države	5.298	5.110	4.809	4.747	5.080
2. Inozemni dug opće države	118.315	118.307	109.476	111.418	104.415
2.1 Inozemni dug središnje države	117.834	117.894	109.101	111.076	104.077
od čega:					
HAC	12.712	11.857	11.807	8.271	7.021
ARZ	5.434	4.954	4.438	3.941	3.119
HRT	0	0	0	0	0
HŽI	115	253	285	338	318
HBOR	13.186	12.616	14.492	16.282	15.100
HŽ PUTNIČKI PRIJEVOZ	0	196	177	106	163
HV	2	0	0	0	0
HC	2.137	2.098	1.876	1.520	1.381
DAB	0	0	0	0	0
FZOEU	0	0	0	0	0
CERP	38	34	0	0	0
JPP I KONCESIJE	5.603	5.965	6.088	5.666	5.731
FNOI	0	0	0	0	0
LU ZADAR	0	0	878	874	798
2.2 Inozemni dug fondova socijalne sigurnosti	0	0	0	0	0
2.3 Inozemni dug lokalne države	481	414	375	342	337
UKUPNI JAVNI DUG	278.493	284.373	282.766	284.316	284.694

Slika 5: Kretanje javnog duga

Izvor: DZS

3.7. Mogućnosti fiskalne politike u Hrvatskoj

Uz sve probleme koje ima fiskalna politika u svome djelovanju ima i nekoliko mogućnosti. Utvrđeno je da na gospodarski rast utječe rast proračunskog suficita odnosno smanjenje proračunskog deficita. Zakon o fiskalnoj odgovornosti zahtjeva da Ministarstvo financija se odgovornije ponaša sa proračunskim prihodima i rashodima.

U zadnjih par godina u Hrvatskoj je državni proračun u suficitu i to bi bilo dobro da se nastavi. Za 2020. godinu najavljuje se deficit državnoga proračuna.

Jedno od mogućnosti za smanjenje deficita je fiskalna konsolidacija. Fiskalna konsolidacija se često zagovara u Hrvatskoj ali nitko je ne voli. Radi se o rezanju rashoda (plaće, razna socijalna davanja) i povećanju poreza (posebno porez na dobit). Kod rezanja rashoda misli se primarno na rezanje mirovina i rezanja u zdravstvu. Najbolje je ne koristiti ove mjere za vrijeme recesije, jer ju u većini slučajeva produbljuje.

Jedna od preporuka je i da se državna poduzeća koja stvaraju ogromne gubitke, privatiziraju. Isto tako država može prodati državnu imovinu koja ne koristi.

Hrvatska ima previše jedinica lokalne i regionalne samouprave koji je neefikasan. Treba ili smanjiti njihov broj ili redizajnirati cijeli model lokalne i regionalne samouprave. Treba se jasno definirati koja javna dobra treba osigurati na razini države, a koja na razini lokalne i regionalne samouprave te na koji način samouprave pridonose gospodarskom rastu na svojem području.

U Hrvatskoj je slabo djelovanje automatskih stabilizatora koji bi trebali biti primarni mehanizam reakcije na promjene BDP-a. Vlada bi trebala povećati progresivnost poreznog sustava. A ponajprije poreza na dohodak koji je jedan od najvažnijih automatskih stabilizatora.

4.Usklađenost monetarne i fiskalne politike

Monetarna i fiskalna politika se nalaze u sustavu makroekonomske politike. Koliko će makroekonomska politika biti uspješna ovisi koordinaciji te dvije politike. Povezanost monetarne i fiskalne politike je neophodna jer iako imaju povezane ciljeve. Fiskalna politika može ugroziti ostvarivanje monetarnih ciljeva, a vrijedi i obratno monetarna politika može spriječiti ostvarivanje ciljeva fiskalne politike odnosno fiskalna politika ima veliki utjecaj na rezultate monetarne politike, a isto vrijedi i obratno. Nedostatak skladnosti monetarne i fiskalne politike je može imati negativne posljedice na gospodarstvo. Koordinacija dviju politika je važna jer HNB je samo usmjeren na stabilizaciju kune, dok fiskalna politika je usmjerena na punjenje proračuna bez obzira odakle novac dolazi (dolazi li od novih poreza ili duga). HNB je neovisan od drugih državnih tijela kako bi mogao nesmetano provoditi monetarnu politiku bez utjecaja drugih. Kada se gleda sa stajališta monetarne politike je dobro jer se može usmjeriti samo na ispunjavanje vlastitih ciljeva a to je održavanje stabilnosti tečaja. To što je HNB neovisan to ne znači da ne bi trebao surađivati sa drugim politikama. Vrijedi upravo suprotno.

Hrvatska je do sada imala neusklađenost monetarne i fiskalne politike što se najviše moglo vidjeti za vrijeme krize koja je započela 2008. godine i trajala do 2011. godine. Kako bi zadržala stabilnost kune monetarna politika je smanjila količine novca u optjecaju i povećala kamatnu stopu. U isto vrijeme fiskalna politika je dizala poreze kako bi napunila državni proračun. Država isto tako nije iskoristila prihode od poreza da se smanji javni dug već se rebalansom on još i povećao. Zbog neusklađenosti monetarne i fiskalne politike izazvana je recesija. Izazvana je jer svaka je politika tjerala svoje i pokušavala ostvariti svoje ciljeve a da nije gledala koju politiku koristi druga.

Rješenje za drugu krizu može biti na dva načina. Prvi način je da Hrvatska ponovi postupak koji je napravila za vrijeme prošle krize, a to je da se zaduži te tako održi proračun i izdrži krizu. Odnosno na taj način misli se pričekati da prvo ostatak Europe iziđe iz krize, te da to stanje dođe i do Hrvatske. Drugi način je da se prihvati Europski fiskalni pakt te njegova pravila vezana uz proračun i javni dug ili da oslabi veze s Europskom unijom kako bi izašla iz krize. Najbolji način je fiskalna prilagodba odnosno da se smanji javni dug te priprema za sljedeću krizu. Način fiskalne prilagodbe je da se smanji potrošnja i povećaju prihodi. Da bi se to dogodilo treba se povećati nominalni BDP i zaposlenost. Što se monetarne politike tiče njezino ponašanje se vidjelo tijekom prošle krize gdje je HNB bio spreman poduzeti sve samo da stabilizira tečaj, a to uključuje i podizanje kamatnih stopa i rast nezaposlenosti.

Monetarnu i fiskalnu politiku ne bi trebalo staviti pod jednu politiku. Usklađenost politika je u kratkoročno poželjna, ali u dugom roku jedna od politika bi uvijek imala negativne posljedice. Jer na primjer korištenje ekspanzije u fiskalnoj politici tjerati će monetarnu da se koristi restriktivnim mjerama gdje bi negativnu posljedicu imala monetarna politika. I da postoji dobra koordinacija dviju politika, ako su one neodržive dolazi do gospodarske neravnoteže.

5. Zaključak

Zaključak ovog rada da su monetarna i fiskalna politika od velike važnosti za gospodarsku stabilnost zemlje. Pogotovo je važna njihova koordinacija. Neophodna je jer fiskalna politika ima veliki utjecaj na rezultate monetarne politike, a vrijedi i obratno. Isto tako fiskalna politika može ugroziti postizanje ciljeva monetarne politike, a može i monetarna politika ugroziti ciljeve fiskalne. Glavni ciljevi središnje banke su stabilizacija tečaja novca te minimalizacija inflacije, dok cilj Vlade odnosno fiskalne politike je smanjenje nezaposlenosti i gospodarski rast. Primjer loše koordinacije monetarne i fiskalne politike može se vidjeti za vrijeme krize koja se pojavila 2008. godine. Tada je suradnja dviju politika trebala biti najveća. Za usklađenost monetarne politike trebalo se pobrinuti HNB i Ministarstvo financija. Središnja banka nema dovoljno veliki utjecaj na uklanjanje krize, koja je bila u fiskalnom koliko i u monetarnom segmentu, jer je većinom usmjerena samo na domaće tržište deviza i stabilizaciju tečaja, a tijekom krize se najviše fokusiralo na monetarnu politiku. Iako monetarna i fiskalna politika imaju već dosta problema koje mogu same riješiti, većina tih problema bi se efikasnije sredila suradnjom. Monetarna i fiskalna politika isto tako ne bi trebale biti u dugoročnoj suradnji, jer takva suradnja ne bi im donijela pozitivne rezultate. Suradnja dviju politika najbolja je u kratkom roku. Politike trenutno nisu još uvijek u značajnijoj suradnji i pitanje je kako će se snaći država kada krene nova kriza. Prošla se kriza riješila inozemnim zaduživanjem, pitanje je kako će država reagirati i s kojim mjerama u sljedećoj.

6.Literatura

- 1.Benić, Đ. (2016.) Makroekonomija. Zagreb: Školska knjiga
- 2.Blanchard, O. (2005.) Makroekonomija. Zagreb: Mate
- 3.Borozan, Đ. (2019.) Makroekonomija. Osijek: Ekonomski fakultet u Osijeku
- 4.Ferenčak, I. (2003.) Počela ekonomije. Osijek: Ekonomski fakultet u Osijeku
- 5.Jurković, P. (1989.) fiskalna politika u ekonomskoj teoriji i praksi. Zagreb: Informator
- 6.Kersan-Škabić, I. (2015.)Ekonomija Europske unije. Pula: Fakultet ekonomije i turizma Dr. Mijo Mirković
- 7.Radošević, D. (2018.) Monetarna politika Europske središnje banke: ciljevi, institucije strategije i instrumenti. Zagreb: Školska knjiga
- 8.Stiglitz, J. E. (2017.) Euro: kako zajednička valuta prijeti budućnosti Europe. Zagreb: Profil knjiga
- 9.Šimunović, J. (2006.) Fiskalni sustav i fiskalna politika Europske unije. Zagreb: Sveučilišna tiskara

Web stranice

- 1.Državi zavod za statistiku: <https://www.dzs.hr/> (pristupljeno: 1. rujna 2020.)
- 2.Ekonomski lab: <https://arhivanalitika.hr/> (pristupljeno: 23. lipnja 2020.)
- 3.Hrvatska narodna banka: <https://www.hnb.hr/> (pristupljeno: 20. svibnja 2020.)
- 4.Europska komisija: https://ec.europa.eu/info/index_hr (pristupljeno: 2.rujna 2020.)
5. Europski parlament: <https://www.europarl.europa.eu/portal/hr> (pristupljeno: 2. rujna 2020.)
- 6.Europska nacionalna banka: <https://www.ecb.europa.eu/home/html/index.en.html> (pristupljeno: 20. lipnja 2020.)
- 7.Ministarstvo financija: <https://mfin.gov.hr/> (pristupljeno: 2.rujna 2020.)
- 8.Radnička fronta: <https://radnickafronta.hr/> (pristupljeno: 3. rujna 2020.)

9.RIFIN: <http://staro.rifin.com/> (pristupljeno: 27. kolovoza 2020.)

10.Vjeće Europske unije: <https://www.consilium.europa.eu/hr/> (pristupljeno: 22.svibnja 2020.)

Tablice:

Tablica 1: Operacije na otvorenom tržištu

Izvor: HNB (2017.) Instrumenti monetarne politike.

Tablica 2: Stanje i struktura javnog duga

Izvor: Ministarstvo financija-Strategija upravljanja javnim dugom za razdoblje 2018.-2020.

Slike:

Slika 1: BDP (realna stopa rasta BDP-a)

Izvor: DZS

Slika 2: Indeks pouzdanja u EU

Izvor: Bilten HNB-a

Slika 3: Robni uvoz

Izvor: Bilten HNB-a

Slika 4: Proračunski manjak/višak opće države

Izvor: DZS

Slika 5: Kretanje javnog duga

Izvor: Ministarstvo financija-Strategija upravljanja javnim dugom za razdoblje 2018.-2020.

